

УДК 81-115'25

*Інна Довбня,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології і методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
(м. Переяслав-Хмельницький, Україна)*

**ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНІ Й ТИПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
ПЕРЕКЛАДУ НОМІНАТИВНИХ ОДИНИЦЬ У ТЕКСТАХ
НЕБЛИЗЬКОСПОРІДНЕНИХ МОВ
(на матеріалі лексем на позначення землі й неба)**

У статті висвітлюється роль порівняльно-історичного й зіставного аналізу мовного матеріалу у процесі добору лексичних відповідників при перекладі з неблизькоспоріднених мов. До аналізу залучені лексеми французької, англійської та української мов на позначення землі й неба. Здійснено етимологічний і лексико-семантичний аналіз означених номінативних одиниць з огляду на зміни ЛСВ в історичному розвитку слів та на роль трансформаційних процесів у формуванні семантичних структур просторових номінацій в умовах перекладу з неблизькоспоріднених мов. Закцентовано увагу на адекватності добору лексичних відповідників у сучасних французькій, англійській та українській мовах залежно від особливостей формування їх семантики та специфіки функціонування.

Ключові слова: національно-культурна специфіка, історичний розвиток, вертикальний простір, бінарні маркери, земля, небо, французька, англійська, українська мови, переклад, лексичний відповідник.

В статье освещается роль сравнительно-исторического и сопоставительного анализа языкового материала в процессе отбора лексических соответствий при переводе с неблизкородственных языков. К анализу привлечены лексемы французского, английского и украинского языков на обозначение земли и неба. Осуществлен этимологический и лексико-семантический анализ указанных номинативных единиц с учетом изменения ЛСВ в историческом развитии слов и роли трансформационных процессов в формировании семантических структур пространственных номинаций в условиях перевода с неблизкородственных языков. Акцентировано внимание на адекватности подбора лексических соответствий в современных французском, английском и украинском языках в зависимости от особенностей формирования их семантики и специфики функционирования.

Ключевые слова: национально-культурная специфика, историческое развитие, вертикальное пространство, бинарные маркеры, земля, небо, французский, английский, украинский языки, перевод, лексический аналог.

The article highlights the role of comparative, historical and contrastive analysis of linguistic material in the process of selecting the lexical equivalents during translation of non-closely related languages. The analysis involved the lexemes of French, English and Ukrainian languages denoting earth and sky. The general typology of spatial names in French, English and Ukrainian languages is presented. It is noted that dichotomous, binary opposition of heaven and earth gradually becomes a ternary one, when a third member of mythological spatial opposition – Hades (sometimes also embodied in the form of water, underwater realm) appears.

Etymological, lexical and semantic analysis of mentioned nominative units is carried out in view of the lexical and semantic variants changes during the historical development of words and the role of transformation processes in the formation of semantic structures of spatial nominations when translating from non-closely related languages.

In particular, the semantic nuances of synonymous series members denoting earth and sky in three non-closely related languages are analyzed considering the efficiency of choosing the equivalent in the process of translation.

*Thus, it is mentioned that contemporary English language has two names of 'sky' which are different by origin and semantics. Heaven, o.-eng. heofon 'God's home', earlier «sky» with numerous equivalents in other Germanic languages (low-germ. heben, o.-nor. himinn, goth. himins, o.-fris. himul, holl. hemel, germ. Himmel 'heaven, sky') originates from Proto-Germanic root *khemina-, which is the prolongation of Indo-European root *kem- / *kam- 'to cover'. At the same time there is an English word 'sky', which didn't initially have any sacred connotations.*

The first meanings of French ciel 'sky' were 'place where God exists' and 'place for souls after death' – IX century (adopted from the classic lat. caelum

'divine place'), later – *par faveur du ciel* 'by mercy of sky' (1604), which witnesses about conferring the divine attributes to sky. The profane meaning of fr. 'sky' was 'the firmament. In contemporary French language the plural of 'sky' *le ciel – les cieux* is used to denote the sacred sky.

We can assume the presence of some opposition in the studied languages between heaven and earth as key markers of the upper and lower levels of space as well as the two types of celestial space – «the sacred (divine) sky» and «non-sacred (profane) heaven».

The attention is focused on the adequacy of lexical equivalents selection during translation in modern French, English and Ukrainian languages depending on the peculiarities of the formation of their semantics and functional specificity.

Key words: national and cultural specifics, historical development, vertical space, binary markers, earth, sky, French language, English language, Ukrainian languages, translation, lexical equivalent.

«У порівняльному мовознавстві виділяють теоретичну і прикладну сфери, перша з яких спрямована на теоретичну галузь типології, а друга – на практичні потреби лінгводидактики й перекладознавства» [4, с. 7]. Здійснення адекватного перекладу текстів різних стилів і жанрів передбачає пошук і знаходження еквівалентів на різних мовних рівнях. З-поміж них значної уваги заслуговує добір лексичних корелятивів, що передбачає наявність фахових знань у сфері синхронічного (типологічного) мовознавства та вправне володіння мовами. Водночас констатувати останнє можна лише в тому випадку, коли перекладач має знання не лише із двох конкретних сучасних мов, а є компетентним в окремих лексичних проявах інших (споріднених із ними) систем, а також володіє інформацією про закономірності розвитку форми і значення номінативних одиниць. Власне останньому аспекту в перекладознавстві не приділялася належна увага, у зв'язку з чим утворилася теоретична лакуна. Потребою її заповнення зумовлюється актуальність цієї розвідки.

У сучасній лінгвістиці чільне місце відводиться питанням перекладознавства. Це засвідчують наукові розвідки, з-поміж яких перш за все слід виділити праці В. Коптілова, Р. Зорівчак, І. Корунця, Т. Кияка, А. Науменка, О. Огуя, В. Комісарова, В. Гака та інших дослідників, присвячені загальним та окремим питанням теорії та практики перекладу. У них різноаспектно висвітлено суть мовних еквівалентів та визначено особливості їх добору на різних рівнях систем мов, які зазнають перекладу. Окрім того, зазначені автори майстерно презентують дидактичну базу з перекладознавства стосовно до англійської, німецької, французької та інших мов.

У сучасному перекладознавстві та дидактиці перекладу традиційно приділяється велика увага питанням еквівалентності оригінального тексту та його перекладу як щодо форми, так і щодо змісту та стилістичного й

експресивно-емоційного забарвлення, збереження авторської ідентичності. Рівень майстерності перекладача визначається не лише його мовленнєвою вправністю, а й наявністю фахових (лінгвістичних (синхронічних і діяхронічних), історико-країнознавчих, етнокультурних тощо) компетентностей. Традиційною є увага дослідників до рівня володіння перекладачем сучасними мовами. Водночас залишаються неохопленими аспекти становлення сучасних форм і значень мовних одиниць різних рівнів, у т. ч. й лексичного, та визначення їх впливу на формування загальнолінгвістичних і перекладознавчих компетентностей фахівця.

Мета статті – висвітлити роль не лише типологічних, а й порівняльно-історичних знань у процесі здійснення максимально точного іншомовного транслювання текстів різних стилів і жанрів.

Переклад є одним із найважливіших засобів людського спілкування. «Навіть важко уявити собі, скільки інформації, скільки пластів чужомовної культури, духовного багатства втрачала б світова цивілізація у випадку відсутності перекладу як явища. За умов глобалізації даних процесів роль цього виду інтелектуальної діяльності ще більш зростає, що зумовлено явищами міжнародного інтегрування та кооперування ринкових економік, термінологічного «вибуху», нагромадження фахових мов, активізації міжнародного туризму, гармонізації освітніх стандартів тощо» [7, с. 3]. Переклад є засобом правильного й повного передавання засобами однієї мови того, що вже було висловлено засобами іншої мови. Перекладач має не лише максимально точно транслювати іншою мовою думки автора оригіналу, а й відтворювати мовними засобами характерні особливості форми та стилю першоджерела.

«Передумовою точного перекладу є правильне розуміння оригіналу. Однак повністю і глибоко зрозуміти оригінал ще не означає зуміти правильно його перекласти. Труднощі перекладу проявляються у процесі відшукування відповідників між елементами двох мов. Тому при навчанні перекладу акцент має бути зроблений на засвоєння готових міжмовних відповідників і формування навички знаходити їх, якщо немає готових відповідностей, що стосуються певного випадку.

Сама можливість перекладу свідчить про те, що між елементами двох мов можлива повна відповідність. Елементи двох мов, що функціонально відповідають один одному в межах певного контексту, виступають як еквіваленти, що використовуються при перекладі.

Мовні елементи, що перекладаються безвідносно до контексту, мають в іншій мові постійний еквівалент. До них належать спеціальні терміни, слова-реалії та деякі загальнопобутові слова з чітко визначеним значенням. Однак навіть і в цьому випадку контекст допомагає визначити відмінність між загальним і термінологічним використанням слова, а також уточнити галузь знання, до якої цей термін належить» [1, с. 9–10]. Окрім того, при перекладі тексту слід зважати на те, що «...в основі світобачення та світорозуміння кожного народу лежить своя система предметних

значень, соціальних стереотипів, когнітивних схем» [6, с. 44]. Згідно з Н. Уфімцевою, мовна свідомість – це та частина свідомості індивіда, що має справу зі значеннями як соціальними утвореннями й опредметнюється за допомогою слова [10, с. 90].

Індоевропейська за походженням лексика має в різних мовах, окрім спільних проявів, «...і специфічні особливості, певні явища, які у зв'язку з розходженням у двох хоча й споріднених, та все ж різних лінгвістичних системах, у випадку недостатнього оволодіння мовною нормою можуть спричинювати помилки» [5, с. 64].

Отже, пошук національно-культурної специфіки мовної свідомості визначає статус самої свідомості, яка розглядається як засіб пізнання культури в її предметній, діяльній та ментальній формах. З огляду на це розглянемо бінарні маркери вертикального простору земля / небо у французькій, англійській та українській мовах. Опозиція неба й землі виявляється як у міфології, так і в мові. О. Трубачов звертає увагу на назви неба в індоевропейських мовах, зокрема, на праїнд. **nebhos-* ‘небо’ (звідси укр. *небо*), буквально ‘несвітле’, – композит, утворений сполученням заперечної частки *ne* і кореня **bho-* / **bha-* ‘сяяти’ (від того самого кореня слов'янські форми *білий*, *босий*). У деяких індоевропейських мовах споріднені форми позначають хмару або туман. У такому плані «типологічно привабливою» видається ідея протиставлення «неясного» хмарного неба «ясному» небу, що в праїндоевропейській мові мало назву **dieus* і виступало водночас іменем божества денного ясного неба [9, с. 173]. Варто звернути увагу й на сліди обоження в носіїв індоевропейських мов різних груп хмари з назвою, спорідненою з назвою неба (давньогрецька Нефела, давньоскандинавські Ніфлунги, континентальні германські Нібелунги).

Поступово дихотомічне, бінарне протиставлення неба й землі перетворюється на трихотомічне, тернарне, коли з'являється третій член міфологізованої просторової опозиції – підземне царство (іноді втілене також в образі водного, підводного царства). «За межею видимого світу – неба й землі – давня людина вбачала інший світ», – моделює О. Трубачов стародавні уявлення [9, с. 173]. Етимологічні гіпотези мають на меті змоделювати давньослов'янські уявлення і про цей сегмент міфологічного простору – так, прасл. **rajь* етимологізується як ‘пов'язаний із течією’, ‘зарічний’ (споріднене з **rojь*, **rěka*). Через водний потік, за яким розташований ‘зарічний’ **rajь*, перевозили померлих – **navь*, індоевропейська назва яких співвідносна з назвою корабля, що в праїндоевропейській мові виступали абсолютними омонімами – **naus* ‘корабель, човен’ і **naus* ‘смерть, померлий’. З таким суголоссям пов'язується і звичай поховання в човні, що дає змогу простежити тісний зв'язок слов'янських язичницьких уявлень про рай і про воду (рос. *Два братца пошли в рай / в воду купаться*) [9, с. 174].

У наївно-міфологічних картинах світу багатьох народів віднаходимо протиставлення образів неба й землі як божественних персонажів. Іще у праїндоевропейців існував культ божественного світлого (денного) неба,

звідки походять такі імена богів, як давньогрецький *Зевс*, латинський *Юнітер* (буквально ‘небо-батько’, що логічно має протиставлятися ‘землі-матері’), давньогерманський *Тів* тощо. Культ обожненого неба відомий не тільки носіям індоєвропейських мов, а й багатьом іншим народам (шумерське *Ан*, тюркське *Тенґрі*, китайське *Тянь* та ін.). Ілюстрацією протиставлення неба й землі в сучасній мові є французький вислів *remuer (le) ciel et (la) terre* – букв. ‘змішати небо із землею; перевернути все догори дном’.

Слід підкреслити, що вже в стародавніх уявленнях міфологія простору була невіддільною від міфології часу: так, давньоєгипетська богиня *Нут* символізувала саме нічне небо (порівняймо давньоєгипетські уявлення про ранкове, денне й вечірне Сонце, втілені в образах трьох різних божеств – Хепрі, Ра й Атума).

Так само обожнювалася земля, котру уявляли матір’ю (слов’янська язичницька *Мати* – *сура земля*, давньогрецькі богині *Гея* і *Деметра*, букв. ‘земля-мати’, та ін.). Давня людина описувала світ за допомогою різноманітних дихотомій, протиставлень, і такий спосіб осмислення навколишнього середовища повною мірою стосується простору. На підтвердження цього наведемо французьку лексему *terre* ‘земля’, запозичену з лат. *terra*, одним зі значень якої було ‘континент’ (на противагу морю). Така опозиційність збереглася у французькій мові й зараз – *prendre terre* ‘причалювати’, *prendre la mer* ‘виходити в море, відпливати’ [12].

Маркерами простору можуть виступати й різноманітні об’єкти, наприклад, небесні світила; птахи також символізують небо («верхній» світ), чотириногі тварини й людина – землю («середній» світ), а вода, печери, риби, змії тощо – «нижній» світ. Згідно з реконструкцією Т. Гамкрелідзе і В. Іванова, організація простору відповідно до уявлення про три міфологічні світи була властива вже картині світу носіїв праіндоєвропейської мови [2].

Англ. *earth* ‘земля’ (дн.-англ. *eorðe*) із численними паралелями в інших германських мовах сягає прагерм. **ertho* й далі індоєвропейського кореня **er-* [13]. Інша англійська лексема на позначення землі має значно більш «приземлене» значення за відтінками своєї семантики: англ. *ground*, дн.-англ. *grund* ‘foundation, ground, surface of the earth’, особливо ‘bottom of the sea’ (давнє значення збереглося в *run aground*), від прагерманської форми **grundus*, для якої відтворюють значення ‘deep place’ (дн.-фриз. *grund*, голл. *grond*, нім. *Grund* ‘ground, soil, bottom’, дн.-пн. *grunn* ‘a shallow place’, *grund* ‘field, plain’, *grunnr* ‘bottom’); відповідники за межами германської групи мов відсутні. Водночас існує англ. *mold* ‘loose earth’, дн.-англ. *molde* ‘земля’ з паралелями в інших германських мовах від прагерм. **mulda*, що репрезентує праїнд. корінь **mel-* ‘to rub, grind’ [13].

Сучасна англійська мова містить дві назви неба, відмінні за походженням і семантикою. Англ. *heaven*, дн.-англ. *heofon* ‘дім Божий’, раніше «небо» з численними відповідниками в інших германських мовах (н.-нім. *heben*, дн.-пн. *himinn*, гот. *himins*, дн.-фриз. *himul*, голл. *hemel*,

нім. *Himmel* 'heaven, sky') від прагерманської основи **khemina-*, що є продовженням праїндоевропейського кореня **kem-* / **kam-* 'to cover' [13].

Водночас наявне й англ. *sky* 'небо', що первісно не було наділене сакральними конотаціями. Пор. значення цієї лексеми 'хмарка' ('a cloud') в давньоанглійській мові із семантично близькими паралелями в інших германських мовах (дн.-пн. *sky* 'cloud', яке вважають джерелом запозичення давньоанглійської форми, а також дн.-англ. *sceo*, дн.-сакс. *scio* 'cloud', дн.-в.-нім. *sciwo*; крім названих, слід звернути увагу також на споріднені лексеми дн.-англ. *scua*, дн.-пн. *skuggi* 'тінь', гот. *skuggwa* 'міггор'), від прагерм. **skeujam* 'cloud, cloud cover', що, у свою чергу, походить від праїндоевропейського кореня *(*s*)*keu-* 'to cover, conceal' (серед відповідників в інших групах мов індоєвропейської родини – дн.-гр. *skia* 'тінь' тощо). За свідченням етимологічного словника англійської мови [14], таке значення лексеми *sky* як 'верхні шари повітря' ('upper regions of the air') фіксується починаючи приблизно з 1300 р. і, будучи запозиченням зі скандинавських мов, замінює питоме *heofon* у тому самому значенні (численні подібні випадки семантичної інтерференції детально дослідив С. Семчинський [8, с. 170]). У середньоанглійській мові лексема *sky* була вживана водночас у значеннях 'cloud' і 'heaven', і її вживання з показником множини (*skies*) розглядають як свідчення на користь збереження давнішого значення 'the clouds' [14].

Першими значеннями фр. *ciel* 'небо' були спершу 'місце перебування Бога' та 'місце перебування душ після смерті' – IX ст. (запозичене з класичної лат. *caelum* 'божественне місце'), пізніше – *par faveur du ciel* 'за милістю неба' (1604 р.), що свідчить про наділення неба божественними властивостями. Профанним значенням фр. *ciel* було 'небесне склепіння'. У сучасній французькій мові на позначення сакрального неба вживають множину іменника *le ciel – les cieux*.

Мовне протиставлення між верхом та низом, небом та землею виражено в таких висловах, як фр. *entre ciel et terre*, англ. *between heaven and earth*, укр. між небом та землею; фр. *c'est le jour et la nuit* 'це день і ніч' (у французькій мові ця просторова дихотомія представлена у термінах часу), англ. *like heaven and earth (worlds apart)*, укр. розм. це небо і земля.

У деяких виразах небо символізоване місяцем, хмарами або навіть кольором, як-от фр. *porter aux nues, élever jusqu'aux nues* 'підіймати до хмар', англ. *praise / extol (d) to the skies*, укр. здіймати до небес; фр. *tomber de la lune, tomber des nues*, англ. *fall from heaven* або *appear / come out of the blue*, укр. розм. впасти з неба.

Можна припускати наявність у досліджуваних мовах певного протиставлення неба і землі як основних маркерів верхнього та нижнього рівнів простору та двох видів небесного простору – «сакрального (божественного) неба» і «несакрального (профанного) неба».

Так, наприклад, іменнику *ciel* 'небо' надається сакральне значення (на противагу *terre* 'земля'): «*le ciel est un manifestation directe de la*

transcedance, de la puissance, de la pérennité, de la sacralité: ce que nul vivant de la terre ne peut atteindre» [13, с. 248] у наступному уривку Колетт «Народження дня»: «*Le ciel confonde notre amie, elle s'arrange toujours pour attraper des affections si sérieuses»* [11, с. 582].

Символічним значенням кордону, що відділяє людський світ від Бога, наділена номінація *heaven* у вірші Е. Дікінсон «Heaven» – *is what I cannot reach*: «*Heaven*» – *is what I cannot reach! / The Apple on the Tree / Provided it do hopeless – hang / That – «Heaven» is – to Me!* [3, с. 306]. Символічне значення неба доцільно відтворити відповідником *небеса* до слова-символа *heaven*: *Мені не дострибнути до небес – / До яблука на дереві...*

Мова, особливо лексика, чутливо реагує на стан позначуваних реалій і детально віддзеркалює особливості національної картини світу, що призводить до символізації певних номінацій. Вищезгадані опозиції є архетипами, що поєднують фізичний і моральний простори у трьох мовах і входять до емоційної, інтелектуальної та соціальної сфер. Отже, саме врахування порівняльно-історичного та зіставного аспектів аналізу мовного матеріалу є обов'язковою умовою адекватності добору лексичних відповідників при перекладі з неблизькоспоріднених мов.

Література

1. Гак В. Теория и практика перевода. Французский язык : [учебная литература] / В. Гак, Б. Григорьев. – М. : Интердиалект+, 2003. – 456 с.
2. Гамкрелидзе Т. Индоевропейский язык и индоевропейцы : Реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры / Т. Гамкрелидзе, В. Иванов. – Тбилиси : Изд-во Тбилисс. ун-та, 1984. – Т. 1–2. – С. 386–398.
3. Дикинсон Э. Стихотворения [Электронный ресурс] / Э. Дикинсон. – Режим доступа : <http://lib.ru/POEZIQ/DIKINSON/stihi.txt>.
4. Довбня І. Порівняльна типологія української та англійської мов : навчально-методичний посібник [для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Довбня І. – Переяслав-Хмельницький : ПП «СКД», 2015. – 108 с.
5. Довбня Л. Міжмовна омонімія в системі роботи філолога-русиста з майбутніми вчителями початкових класів / Л. Довбня // Школа І ступеня : Теорія і практика. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – Вип. 37–38. – С. 63–70.
6. Леонтьев А. Основы психолингвистики / А. Леонтьев. – М. : Смысл, 1999. – 287 с.
7. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник / [Т. Кияк, А. Науменко, О. Огуй та ін.]. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 543 с.
8. Семчинський С. Семантична інтерференція мов / Семчинський С. – К. : Вища школа. – 1974. – 256 с.
9. Трубачев О. Етногенез и культура древнейших славян : Лингвистические исследования / Трубачев О. – М. : Наука, 1991. – 272 с.

10. Уфимцева Н. Культура и ее отражение в языковом сознании славян / Н. Уфимцева // Вестник Московского университета. – Сер. 9. Филология. – 2009. – № 5. – С. 86–99.
11. Colette NJ : Colette La naissance du jour, Editions Robert Laffont, S.A. – Paris, 1989. – 655 p.
12. Dictionnaire du français vivant / [M. Davau, M. Cohen, M. Lallemand]. – P. : Bordas, 1991. – 1344 p.
13. Dictionnaire des symboles / [sous la direction de J. Chevalier et A. Gheerbrant]. – P. : Robert Laffont, 1997. – 1060 p.
14. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.etymonline.com/index.php?search>.

References

1. Hak V. Teoriia i praktika perevoda. Frantsuzskii yazyk : [uchebnaia literatura] / V. Hak, B. Hrihorev. – M. : Interdyalekt+, 2003. – 456 s.
2. Hamkrelidze T. Indoevropskii yazyk i indoevropsy : Rekonstruktsiia i istoriko-tipolohicheskii analiz praiazyka i protokultury / T. Hamkrelidze, V. Ivanov. – Tbilisi : Izd-vo Tbilissk. un-ta, 1984. – T. 1–2. – S. 386–398.
3. Dickinson E. Stikhotvoreniia [Elektronnyi resurs] / E. Dickinson. – Rezhim dostupa : <http://lib.ru/POEZIQ/DIKINSON/stihi.txt>.
4. Dovbnia I. Porivnialna typolohiia ukrainskoi ta anhliiskoi mov : navchalno-metodychnyi posibnyk [dlia studentiv filolohichnykh spetsialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv] / Dovbnia I. – Pereiaslav-Khmelnytskyi : PP «SKD», 2015. – 108 s.
5. Dovbnia L. Mizhmovna omonimiia v systemi roboty filoloha-rusysta z maibutnimy vchyteliamy pochatkovykh klasiv / L. Dovbnia // Shkola I stupenia : Teoriia i praktyka. – Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2012. – Vyp. 37–38. – S. 63–70.
6. Leontev A. Osnovy psikholinhvistiki / A. Leontev. – M. : Smysl, 1999. – 287 s.
7. Perekladoznavstvo (nimetsko-ukrainskyi napriam) : pidruchnyk / [T. Kyiak, A. Naumenko, O. Ohui ta in.]. – K. : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 2008. – 543 s.
8. Semchynskiy S. Semantychna interferentsiia mov / Semchynskiy S. – K. : Vyshcha shkola. – 1974. – 256 s.
9. Trubachev O. Etnohenez i kultura drevneishikh slavian : Linhvisticheskie issledovaniia / Trubachev O. – M. : Nauka, 1991. – 272 s.
10. Ufimtseva N. Kultura i ee otrazhenie v yazykovom soznanii slavian / N. Ufimtseva // Vestnik Moskovskoho universiteta. – Ser. 9. Filolohiia. – 2009. – № 5. – S. 86–99.
11. Colette NJ : Colette La naissance du jour, Editions Robert Laffont, S.A. – Paris, 1989. – 655 p.
12. Dictionnaire du français vivant / [M. Davau, M. Cohen, M. Lallemand]. – P. : Bordas, 1991. – 1344 p.

13. Dictionnaire des symboles / [sous la direction de J. Chevalier et A. Gheerbrant]. – P. : Robert Laffont, 1997. – 1060 p.

14. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.etymonline.com/index.php?search>.

*Статтю рекомендовано до друку
кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри
української лінгвістики і методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»
Товкайло Тamarою Іванівною*

Стаття надійшла до редакції 7 листопада 2016 року